

4. Kontsepsiia tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva na 2018-2020 roky: skhv. rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 sich. 2018 r. № 67-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

5. Pshenichnikov V. V. (2017). Elektronnyye dengi kak faktor razvitiya tsifrovoy ekonomiki. *Nauchno-tekhnicheskiye vedomosti SPbGPU. Ekonomicheskkiye nauki – Scientific and technical sheets of St. Petersburg State Pedagogical University. Economic sciences, Vol. 10, 1*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/elektronnye-dengi-kak-faktor-razvitiya-tsifrovoy-ekonomiki> [in Russian].

6. Tsyfrova ekonomika: trendy, ryzyky ta sotsialni determinanty. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf [in Ukrainian].

Завадська Ангеліна Тимурівна

*молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0001-6114-0419*

ОСНОВІ РИЗИКИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ НА ЕТАПІ ФОРМУВАННЯ СТАРТАП-ІДЕЇ, ТА ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

На сьогодні більшість економік світу спрямована на розвиток інновацій у всіх галузях знань. Одними з провідних суб'єктів у сфері створення та комерціалізації інноваційних продуктів та послуг на ринку є стартапи. Ці суб'єкти інноваційної діяльності проходять у своєму розвитку низку стадій інноваційного процесу, першою з яких є стадія стартап-ідеї. Саме ця стадія є однією з найбільш ризикованих у розвитку стартапів. У цьому науковому дослідженні автором було наведено основні ризики, що виникають на етапі формування стартап-ідеї, та запропоновано засоби їх мінімізації (усунення).

Ключові слова: стартап, інноваційна діяльність, інноваційна інфраструктура, інноваційний процес, ризик.

Zavadaska Anhelina

*Research Assistant of Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0001-6114-0419*

BASIC RISKS ARISING AT THE STAGE OF STARTUP IDEA FORMATION, AND LEGAL MEANS OF THEIR MINIMIZATION

Today, most of the world's economies are focused on the development of innovation in all areas of knowledge. One of the leading players in the creation and commercialization of innovative products and services on the market are startups. These subjects of innovation activities go through a number of stages of the innovation process in their development, the first of which is the stage of a startup idea. This stage is one of the most risky in the development of startups. In this research, the author presented the basis of the risks that arise at the stage of formation of a startup idea, and offered means of their minimization (elimination).

Keywords: startup, innovation activity, innovation infrastructure, innovation process, risk.

Дослідженню питання сутності, ознак та правових специфік функціонування стартапів у національній правовій системі України та на міжнародному рівні присвячували свої праці такі вчені як С. В. Глібко [1], К. А. Карбовська [2], Т. В. Котяй [3], Л. Гуляєва, Л. Жук [4] та інші.

У національному законодавстві окремих держав та на міжнародному рівні існують різні розуміння терміну «стартап». Аналіз чинного законодавства та останніх досліджень у сфері інновацій та підприємництва дозволяє визначити наступні підходи до розуміння стартапу:

- 1) це проект інноваційного підприємництва (не залежно від факту державної реєстрації підприємницької діяльності);
- 2) це новостворене підприємство, основною діяльністю якого є інноваційна сфера;
- 3) це мале або середнє підприємство, яке використовує/планує впроваджувати у своїй діяльності інноваційні технології чи процеси, або планує виробляти інноваційну продукцію чи надавати послуги у сфері інновацій.

Обізнаність автору (авторів) стартап-ідеї про специфіку розуміння стартапу певним суб'єктом правовідносин є необхідним для успішного залучення та ефективної реалізації засобів підтримки

стартапів, що надаються представниками певних державних чи міжнародних органів, а також громадськими об'єднаннями.

У цій роботі здійснено дослідження засобів мінімізації (усунення) основних ризиків, що виникають у процесі формування (виникнення, обговорення, доопрацювання та оформлення) стартап-ідеї (так звана «Pre-seed стадія розвитку стартапів»).

Стартап-ідея на цій стадії характеризується наступним:

1) в особи наявна ідея інноваційного продукту, послуги, що потенційно може мати значний попит серед споживачів;

2) бачення майбутньої бізнес-моделі майже не сформовано (відсутнє розуміння щодо форми здійснення підприємницької діяльності, структури стартап-компанії);

3) відбувається пошук партнерів, менторів, інших донорів ресурсів та грантів;

4) основний тягар розвитку ідеї покладається на її автора (авторів);

5) відбувається процес формування та обговорення ідеї стартап-проекту;

6) відсутність доходів;

7) відсутність будь-яких ознак підприємницької діяльності.

Саме ця стадія є однією з найбільш ризикових на етапі розвитку стартапів, оскільки, з одного боку, негативний вплив справляє відсутність підприємницького досвіду автора, а з іншого – відсутність достатнього обсягу матеріальних та людських ресурсів.

Вважаємо за доцільне викласти у таблиці основні ризики, що виникають перед стартапом на стадії формування ідеї (Pre-seed стадія) та запропонувати засоби їх мінімізації/усунення.

Таким чином, можливо зробити наступні висновки. На етапі зачаття та початкового розвитку стартап-ідеї ключовими ризиками, які можуть вплинути на подальшу долю інноваційного проекту є недостатність кваліфікації та підприємницьких навичок авторів стартапів, незахищеність права інтелектуальної власності на винахід (інноваційну ідею, продукт), відсутність необхідної матеріальної бази та людських ресурсів для вдосконалення та розвитку проекту. Шляхами усунення цих ризиків є комплексна протидія шляхом

участі автора у діяльності таких суб'єктів інноваційної діяльності як наукові парки, бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори тощо; підвищення кваліфікації та самоосвіти, а також залучення грантових коштів та коштів бізнес-ангелів.

Таблиця № 1

Ризики, що виникають на Pre-seed стадії розвитку стартапу та основні засоби їх мінімізації або усунення

№	Ризик	Засоби мінімізації/усунення ризиків
1.	Відсутність достатнього підприємницького досвіду	звернення до закладів освіти та підвищення кваліфікації. Так, зокрема, в Харкові діє Каразінська школа бізнесу[5] (напрямки менеджменту; бізнес-адміністрування та підприємництва); в Києві – Бізнес-школа «МІМ» [6]; у Львові – Львівська бізнес-школа УКУ[7]; звернення до суб'єктів інноваційної інфраструктури. Наприклад, в науковому парку «Синергія» (м. Харків) діє проєкт «Inventors Hub» сутністю якого є сприяння розвитку інноваційних стартап-ідей; [8] участь у курсах та школах від приватних юридичних осіб: програма «Будуй Своє» від ОТП Банку[9]; курс «Підприємництво. Власна справа в Україні» від Prometheus [10] тощо. самоосвіта. Так, в Стенфордському університеті проводився курс лекцій, присвячений процесу започаткування стартапу. Наразі, цей курс лекцій наявний у відкритому доступі. [11] На порталі Prometheus наявні безоплатні курси щодо підприємництва. [12]
2.	Незахищеність права інтелектуальної власності	Захист права інтелектуальної власності є одним з найважливіших правових аспектів мінімізації ризиків на етапі формування ідей, оскільки саме на цьому етапі автор стартапу презентує проєкт (ідею) значній кількості осіб з метою залучення матеріальних та людських ресурсів.

№	Ризик	Засоби мінімізації/усунення ризиків
		Разом з тим, відсутність будь-якого юридичного закріплення авторства створює реальний ризик «крадіжки» інноваційної ідеї. Ефективна мінімізація такого ризику можлива лише через звернення до юристів – фахівців у галузі інтелектуального права.
3.	Відсутність достатніх матеріальних та людських ресурсів для доопрацювання та розвитку стартап-ідеї	участь у грантових пропозиціях. Важливим є постійний моніторинг грантових пропозицій, а також паралельне здобуття навичок написання грантових проектів. Веб-ресурсами, на яких постійно оновлюється інформація щодо актуальних грантів, зокрема, є «Гранти та інвестиції для розвитку України» [13], «Pro-GRANT» [14], «Портал для підприємців». [15] Важливим також є звернення до бізнес-ангелів – приватних інвесторів, які здійснюють інвестування у високоризикові проекти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект) / за ред. С. В. Глібка. Харків: Право, 2018. 96 с.
2. Карбовська К. А. Окремі питання правового забезпечення функціонування стартапів. *Право та інновації*. 2018. № 4 (24). С. 7–13. URL: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/432>.
3. Котяй Т. В. Технологія стартапів в системі закладів вищої освіти та наукових установ. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії*: зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПРН України № 1 за матеріалами круглого столу (м. Харків, 18 вересня 2020 року). Харків: НДІ ПЗІР НАПРН України, 2020. С. 80–87.
4. Гуляева Л., Жук Л. Стартап-движение в Украине как инновационная модель для устойчивого развития бизнеса. URL: https://www.researchgate.net/publication/311327646_STARTAP-DVIZENIE_V_UKRAINE_KAK_INNOVACIONNAA_MODEL_DLA_USTOJCIVOGO_RAZVITIA_BIZNESA_The_development_of_startup_entrepreneurship_in_Ukraine_as_an_innovation_model_for_sustainable_development_of_busines.

5. Офіційний сайт Каразінської школа бізнесу. URL: <http://kbs.karazin.ua/>.
6. Офіційний сайт Бізнес-школи «МІМ». URL: <https://mim.kyiv.ua/>.
7. Офіційний сайт Львівської бізнес-школи УКУ. URL: <https://lvbs.com.ua/>.
8. Офіційний сайт проекту «Inventors Hub». URL: <https://www.synergy-park.com/ua/projects/inventors-hub/>.
9. Офіційний сайт програми «Будуй Своє» URL: <https://buduysvoe.com/>.
10. Офіційний сайт курсу «Підприємництво. Власна справа в Україні». URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/ENTREPR101/2016_T1/about
11. Altman S. How to Start a Startup. 2014. URL: <http://startupclass.samaltman.com/>.
12. Підприємництво. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/cub/>.
13. Офіційна соціальна сторінка «Гранти та інвестиції для розвитку України». URL: <https://www.facebook.com/groups/1717090298608280/>.
14. Офіційна соціальна сторінка «ProGRANT». URL: <https://www.facebook.com/groups/progrants/>.
15. Офіційний сайт «Портал для підприємців». URL: <https://sme.gov.ua/>.

REFERENCES

1. Analiz pravovoho rehuliuвання diialnosti innovatsiinykh struktur, pidtrymky maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini (rehionalnyi aspekt). (2018). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
2. Karbovska K. A. (2018). Okremi pytannia pravovoho zabezpechennia funktsionuvannia startapiv. *Pravo ta innovatsii - Law and innovation*, 4 (24), 7–13. URL: <http://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/432> [in Ukrainian].
3. Kotiai T. V. (2020). Tekhnolohiia startapiv v systemi zakladiv vyshchoi osvity ta naukovykh ustanov. *Tsyfrovi transformatsii Ukrainy 2020: vyklyky ta realii: zb. nauk. pr. NDI PZIR NAPRN Ukrainy № 1 za materialamy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 18 veresnia 2020 roku) – Digital Transformations of Ukraine 2020: Challenges and Realities: Circient of Scientific Works by materials of round table*. Kharkiv: NDI PZIR NAPRN Ukrainy, 80–87 [in Ukrainian].
4. Gulyaeva L., Zhuk L. Startup-dvizheniye v Ukraine kak innovatsionnaya model dlya ustoychivogo razvitiya biznesa. URL: https://www.researchgate.net/publication/311327646_STARTAP-DVIZENIE_V_UKRAINE_KAK_INNOVACIONNAA_MODEL_DLA_USTOJCIVOGO_RAZVITIA_BIZNESA_The_development_of_startup_entrepreneurship_in_Ukraine_as_an_innovation_model_for_sustainable_development_of_busines [in Russian].

5. Ofitsiyni sait Karazinskoï shkola biznesu. URL: <http://kbs.karazin.ua/> [in Ukrainian].
6. Ofitsiyni sait Biznes-shkoly «MIM». URL: <https://mim.kyiv.ua/> [in Ukrainian].
7. Ofitsiyni sait Lvivskoi biznes-shkoly UKU. URL: <https://lvbs.com.ua/> [in Ukrainian].
8. Ofitsiyni sait proektu «Inventors Hub». URL: <https://www.synergy-park.com.ua/projects/inventors-hub/> [in Ukrainian].
9. Ofitsiyni sait prohramy «Budui Svoie» URL: <https://buduysvoe.com/> [in Ukrainian].
10. Ofitsiyni sait kursu «Pidprijemnytstvo. Vlasna sprava v Ukraini». URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/ENTREPR101/2016_T1/about [in Ukrainian].
11. Altman S. (2014). How to Start a Startup. URL: <http://startupclass.samaltman.com/> [in English].
12. Pidprijemnytstvo. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/cub/> [in Ukrainian].
13. Ofitsiina sotsialna storinka «Hranty ta investytsii dlia rozvytku Ukrainy». URL: <https://www.facebook.com/groups/1717090298608280/> [in Ukrainian].
14. Ofitsiina sotsialna storinka «ProGRANT». URL: <https://www.facebook.com/groups/progrants/> [in Ukrainian].
15. Ofitsiyni sait «Portal dlia pidprijemtsiv». URL: <https://sme.gov.ua/> [in Ukrainian].

Клімова Галина Павлівна

*д. філос. н., провідний науковий співробітник НДІ
правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України,
професор кафедри соціології та політології
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-6533-199X*

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Розкривається зміст основних теоретико-методолгічних підходів до аналізу сутності інновації. Виявляються відмінності в розумінні інновацій